

RAFAŁ BURYTA
RYSZARD STEFANIK

PIŁKA NOŻNA KOBIEŃ W SZCZECINIE W LATACH 1957–2007

Women's football in Szczecin in years 1957–2007

Słowa kluczowe: Pomorze Zachodnie – okres po 1945 r. – sport – kultura fizyczna

Key words: Western Pomerania – years after 1945 – Sport – Physical culture

1. Wstęp

Artykuł przedstawia historię piłki nożnej kobiet w Szczecinie w latach 1957–2007. Jego celem jest uzupełnienie informacji ujętych we wcześniejszych publikacjach o nowe, istotne dla rozwoju tej dyscypliny sportu w Szczecinie, wiadomości. Autorzy dotarli do niepublikowanych materiałów w wyniku badań nad źródłami w Archiwum Państwowym w Szczecinie oraz dzięki analizie artykułów w lokalnej prasie.

2. Metoda badawcza

Metodę badawczą stanowiła analiza źródeł archiwalnych przechowywanych w Archiwum Państwowym w Szczecinie, informacji zawartych w prasie lokalnej i ogólnokrajowej, materiałów drukowanych i stron internetowych. Szczególnie ważne były kroniki sportowe sekcji piłki nożnej kobiet, prowadzone przez Romana Lukstaedta w klubach: „Plon” Przecław, „Iskra” Mierzyn, TKKF „Iskra”, „Roma” Szczecin.

3. Wyniki badań

Początki futbolu kobiecego w Szczecinie były bardzo trudne. Pomimo bowiem ambitnych zabiegów dziewcząt z lekkoatletycznej sekcji Spółdzielczego Klubu Sportowego „Czarni” Szczecin, by dorównać mężczyznom w tej dyscyplinie sportu, brakowało zrozumienia i akceptacji ze strony decydentów szczecińskiego sportu. Motorem całego przedsięwzięcia był Marian Suchogórski, miejscowy trener i działacz. Niemalże znaczenie miała „odwilż” październikowa w 1956 roku, która umożliwiła kulturalne otwarcie się Polski na kraje Zachodu i co za tym, idzie zwiększoną aktywność społeczeństwa we wszelkich dziedzinach życia.

Do utworzonej w czerwcu 1957 roku sekcji piłki nożnej w SKS „Czarni” dołączyły kolejne entuzjastki tej dyscypliny. Jak podawała prasa, była to wówczas druga sekcja w kraju. Zaraz zaczęły jednak powstawać kolejne drużyny. Pierwszy swój mecz panie rozegrały na własnym boisku 25 sierpnia 1957 roku z „Kolejarzem” Katowice, pierwszym klubem, który zorganizował kobiecą sekcję. Spotkanie zakończyło się zwycięstwem gości 4 : 0. Piłkarki ze Szczecina rozegrały jeszcze kilka spotkań towarzyskich, m.in. z „Widzewem” Łódź i „Polonią” Warszawa, wzbudzając ogromne zaciekawienie wśród miejscowych kibiców. Polemika na temat futbolu pań toczyła się nieprzerwanie na łamach prasy. Nie obyło się także bez krytyki pomysłu. Jak miał powiedzieć wiceprezes „Pogoni” Szczecin Lucjan Kosobudzki: „To nie jest sport...” [8]. Do roli gwiazdy urosła Stefania Trybuch, na co dzień czołowa lekkoatletka SKS „Czarni” Szczecin. Obok niej grały: Anklewicz, Batlińska, Daniszewska, Domagalska, Dzioba, Jestadt, Kiełpikowska (bramkarka), Kieszczyńska (I), Kieszczyńska (II), Kijona, Kolińska, Kozłowska, Krawcewicz, Lange, Majewska, Maliszewska, Serafinowicz, Stadulna, Strzelecka, Suhecka, Trot i Zalewska [8].

Niestety, piłkarki szybko spotykały się z ostrą krytyką władz sportowych. Zamiast bowiem startować w ważnych dla klubu zawodach lekkoatletycznych (SKS „Czarni”) lub rozgrywkach piłki ręcznej („Zryw”), dziewczęta z pasją oddawały się „kopaniu” piłki, co dla jednej z nich, Majewskiej, skończyło się roczną dyskwalifikacją nałożoną przez władze klubowe. Podobnie było w innych ośrodkach. Wojewódzki Komitet Kultury Fizycznej w Katowicach zwrócił się nawet do władz centralnych (GKKF) o wydanie zakazu kobietom gry w piłkę nożną.

Być może atmosfera wokół kobiecej piłki spowodowała, że futbol w wydaniu płci pięknej krótko gościł na boiskach Szczecina. Sprawy finansowe, utrudnienia w kontaktach sportowych, brak zainteresowania piłkarskich władz, a przede wszystkim traktowanie tej dyscypliny z przymrużeniem oka sprawiło, że piłkarki zawiesiły buty na przysłowiowych kołkach.

Dopiero czternaście lat później na nowej fali popularności piłki nożnej kobiet, dziewczęta ze Szczecina po raz kolejny spróbowały przełamać mit niekwestionowanej męskości tej dyscypliny. W 1971 roku w piłkę nożną grały już kobiety w Austrii, Danii, Francji, Holandii, NRF, Szwajcarii i Włoszech. 2 maja 1971 roku na stadionie SKS „Czarni” odbył się mecz piłki nożnej pań pomiędzy pracownicami handlu i gastronomii oraz spółdzielni „Uroda”. Jak podawała ówczesna prasa, na stadionie spotkanie obserwowało 5 tysięcy widzów [9]. W wyniku rosnącego zainteresowania szczecinianek kobiecym futbolem Zarząd Miejski Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej postanowił objąć opieką jego entuzjastki oraz zorganizować rozgrywki piłkarskie.

30 maja 1971 roku doszło do długo przygotowywanego meczu piłki nożnej pomiędzy drużyną pracownic handlu i gastronomii oraz szczypiornistkami KS „Pogon” Szczecin. Piłkarki ręczne bowiem już od dłuższego czasu w ramach treningu motorycznego rozgrywały w wewnętrznych sparringach pojedynki piłkarskie. Mecz zakończył się zwycięstwem „Pogoni” 3 : 1 [8]. W czerwcu 1971 roku inicjatywę w organizacji pierwszego miejskiego piłkarskiego turnieju dla dziewcząt przejęło ognisko TKKF „Mors” pod patronatem „Głosu Szczecińskiego”. Mecze rozgrywano na stadionie SKS „Czarni”, a w rozgrywkach brały udział drużyny o nazwach: „Amazonki”, „Młodość”, „Nastolatki”, „Nowinki”, „Podstawówka”, „Pomorzanki”, „Skra” i „Uroda”. Dziewczęta uczestniczące w turnieju utworzyły zespół w ognisku TKKF „Mors” przy Spółdzielni Mieszkaniowej „Kolejarz”, działających w latach 1971–1973. Od września 1971 roku drużyna ta zaczęła startować w turniejach i meczach towarzyskich w Szczecinie, Gdańsku, Zielonej Górze, a w okresie 1972–1973 rozgrywała spotkania piłkarskie z drużynami niemieckimi z Berlina, Neubrandenburga i Pasewalku. W skład zespołu weszły m.in.: Chodasiewicz, U. Cichocka, I. Citkowska, E. Das, B. Górska, M. Hubkiewicz, Kożuchowska, E. Krych, Litkowska, R. Magierska, B. Mariańska, W. Martynowska, J. Maruszewska, B. Mińko, B. Pawlak, F. Skałeczka, S. Turska, W. Wnęt, E. Wójtowicz, B. Wójcikowska i G. Zachara. Treningi z dziewczętami prowadził szczeciński szkolenowiec Eugeniusz Różański [8, 9].

Oprócz drużyny TKKF „Mors” w latach 1971–1973 działał zespół piłkarski TKKF „Skra”, który trenował na boisku przy ul. Axentowicza [1]. W kwietniu 1971 roku z inicjatywy Związku Młodzieży Socjalistycznej powołano żeński zespół piłki nożnej przy sekcji piłkarskiej w Zakładowym Klubie Sportowym „Wiskord”. Dziewczęta z tego klubu grały na boisku w Szczecinie-Dąbiu, a ich opiekunką była Wiesława Rzymka, przewodnicząca koła ZMS. W czerwcu 1973 roku działalność sportowa dziewcząt z Dąbia ustała natomiast w sierpniu 1974 roku w ZKS „Wiskord” rozwiązano sekcję piłki nożnej mężczyzn [2]. W roku 1973 dość aktywną działalność piłkarską prowadziła też drużyna dziewcząt ze Szkoły Podstawowej nr 64 w Szczecinie, biorąc udział w turniejach organizowanych przez Zarząd Miejski TKKF.

Tak zakończył się drugi etap rozwoju żeńskiej piłki nożnej w Szczecinie. Kolejny rozpoczął się w 1979 roku i przyniósł na trwałe ożywienie w tej dyscyplinie sportu oraz największe sukcesy. Powstała wówczas w lipcu w Przecławiu w LKS „Plon”, działającym przy Kombinacie Państwowych Gospodarstw Ogrodniczych sekcja żeńska [3]. Pomimo że Przecław znajduje się administracyjnie poza granicami miasta, od początku, stanowiąc nieformalnie podmiejską dzielnicę Szczecina, związany był z głównym ośrodkiem piłkarskim województwa, który dostarczał mu wybitnych zawodników, szkoleniowców i działaczy. Założycielem drużyny i jej trenerem był Roman Lukstaedt. Z powodu całkowitego braku kobiecych zespołów w województwie piłkarki zmuszone były rozgrywać sparingi z drużynami z Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Pierwszy odbył się we wrześniu 1979 roku. Przeciwnikiem była drużyna BSG „Chemie” Schwedt, która pokonała nasz zespół 5 : 0. „Jedenastka” LKS „Plon” wystąpiła w składzie: Grażyna Brożek (kapitan zespołu), Renata Dwilińska, Danuta Dygudaj, Elżbieta Gryszun, Zofia Hodasiewicz, Ewa Krych, Barbara Krzywniak, Barbara Mińko, Teresa Skoniecka, Barbara Smokowska, Bożena Szymuła [3].

W 1980 roku zespół wziął udział w I Halowych Mistrzostwach Polski (HMP) w Piłce Nożnej Kobiet w Gdyni, zajmując ostatnie, VIII miejsce. W roku 1981 nastąpiła reorganizacja, drużyna przeszła pod opiekę Rolniczego Ludowego Zespołu Sportowego „Iskra” Mierzyn przy Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej, która oprócz nakładów finansowych zatrudniała zawodniczki ze Szczecina. Podobnie jak Przecław, Mierzyn przylega do granicy administracyjnej Szczecina, przyjmując rolę piłkarskiego zaplecza miasta. Trenerem zespołu był nadal R. Lukstaedt, jego asystentem Zbigniew Kurasiński, kierownikiem drużyny Marek Żakowiak, prezesem klubu mgr inż. Kazimierz Stempin. RLZS „Iskra”

rozpoczął rozgrywki sezonu 1981 (wiosna–jesień) w grupie północnej I ligi. I już wówczas najlepsze zawodniczki zostały dostrzeżone przez polskich szkoleniowców. Urszula Franków, Małgorzata Sandej, Teresa Skoniecka i Barbara Żakowiak zostały zaproszone przez trenera kadry kobiet Zbigniewa Kujaczyńskiego na konsultacje do Rembertowa [9].

W dniach 9–11 października 1981 roku środowisko szczecińskie (RLZS „Iskra” Mierzyn, OZPN w Szczecinie, WZ LZS, Urząd Gminy w Dobrej Szczecińskiej) zorganizowało I Ogólnopolski Turniej Piłki Nożnej Kobiet o Puchar Gryfa Pomorskiego. Pierwsze miejsce zajęła drużyna PaFaWag Wrocław, a RLZS „Iskra” Mierzyn wysoką, trzecią pozycję [13]. W uznaniu zasług szczecińskich działaczy powierzono im organizację kolejnej piłkarskiej imprezy, i tak, 8 listopada 1981 roku odbyły się w Szczecinie finały MP piłki nożnej kobiet, w których jednak nie brała już udziału „Iskra” Mierzyn. Złotym medalistą został zespół „Czarnych” Sosnowiec.

Sprawdzeniem umiejętności piłkarek „Iskry” były dopiero II HMP w Gdyni (5–6 grudnia 1981). Zespół z Mierzyna zajął w nich czwarte miejsce. Urszula Franków okazała się najlepszą snajperką turnieju (9 goli), a Teresę Skoniecką uznano za najlepszą bramkarkę. Przed rozpoczęciem kolejnego sezonu 1982 (wiosna–jesień) drużyna „Iskry” Mierzyn została poważnie wzmocniona kilkoma zawodniczkami, m.in. Władysławą Łopatą (PaFaWag Wrocław), Eugenią Pałubiak (reprezentantka kraju, TKKF „Czech” Gdynia), Ewą Sokołowską (reprezentantka kraju, TKKF „Walter” Radom). Nie trzeba było długo czekać na pierwszy sukces. Zespół „Iskry” w dniach 7–8 maja 1982 roku wziął udział w turnieju piłki nożnej kobiet we Wrocławiu z okazji 37. rocznicy wyzwolenia miasta, wygrywając w finale z mistrzyniami Polski „Czarnymi” Sosnowiec 1 : 0. Strzelcem zwycięskiej bramki była Urszula Franków.

W tym samym roku piłkarki sięgnęły po kolejny puchar, kiedy to w dniach 27–29 sierpnia na boiskach Szczecina i innych miast województwa odbyły się mecze II Ogólnopolskiego Turnieju Piłki Nożnej Kobiet o Puchar Gryfa Pomorskiego. Był to turniej o międzynarodowym wymiarze. Na zawody przybyły drużyny z Frankfurtu nad Odrą i Szwedt. Po emocjonujących pojedynkach pierwsze miejsce wywalczył RLZS „Iskra” Mierzyn, który pokonał w finale PaFaWag Wrocław 3 : 2 [8].

Sezon 1982 roku zawodniczki „Iskry” zakończyły największym sukcesem w dziejach szczecińskiej kobiecej piłki nożnej – zdobyciem wicemistrzostwa Polski, ulegając ostatecznie jedynie zespołowi PaFaWag Wrocław i pokonując

drużyny: „Telpod” Kraków, „Czarni” Sosnowiec, „Checz” Gdynia, „Karolinki” Jaworzyna Śląska. Na krajowych boiskach wicemistrzyni Polski występowały w składzie: Anna Adrianowska, Marzena Duńczyk, Marzena Fabiszewska, Bożena Felska, Urszula Franków, Małgorzata Gospodarczyk, Małgorzata Guttmejer, Dorota Kopytowska, Ewa Kucharska, Władysława Łopata, Helena Nottke, Eugenia Pałubiak, Jolanta Podufalska, Teresa Skoniecka, Barbara Smokowska, Ewa Sokołowska, Ewa Szostak, Łucja Wizjan, Barbara Żakowiak [9]. Ten sukces sprawił, że „Iskra” stała się klubem międzyzakładowym (RSP – ZSMP „Iskra” Mierzyn), zyskując kolejnych opiekunów. Sztab szkoleniowy powiększył się o drugiego trenera Marka Kościerza i kierownika Andrzeja Szczęśniaka. Dbając jednocześnie o młody narybek, klub zorganizował szkółkę piłkarską w Szkole Podstawowej nr 40 w Szczecinie, którą prowadził Zbigniew Kurasiński.

W 1982 roku piłkarki ze Szczecina sięgnęły po kolejne trofeum: Puchar III HMP (Gdańsk 4–5 grudnia 1982), pokonując w turnieju „Checz” Gdynia (4 : 0), „Czarnych” Sosnowiec (4 : 1), PaFaWag Wrocław (2 : 1) i remisując z „Telpodem” Kraków (1 : 1). Zespół występował w składzie: bramkarki – Katarzyna Lubomska i Teresa Skoniecka, Urszula Franków (król strzelców – 6 bramek), Małgorzata Gospodarczyk, Małgorzata Guttmejer, Dorota Kopytowska, Ewa Kucharska, Helena Nottke, Eugenia Pałubiak, Ewa Sokołowska, Ewa Szostak, Łucja Wizjan oraz Dorota Zmysłowska [11].

W roku 1983 piłkarkom z Mierzyna nie udało się obronić tytułu halowych mistrzyń Polski – zajęły w Sosnowcu w HMP trzecie miejsce. Wynikało to głównie z bardzo wyrównanego poziomu turnieju. Aż cztery zespoły zdobyły po pięć punktów, różniąc się minimalnie bilansem bramkowym. W kwietniu na zgrupowanie kadry narodowej zostało powołanych sześć zawodniczek „Iskry”: U. Franków, M. Gospodarczyk, M. Guttmejer, E. Kucharska, B. Smokowska, E. Szostak. Nie udało się w tym roku start w III Międzynarodowym Turnieju Piłki Nożnej Kobiet o Puchar Gryfa Pomorskiego. Zawodniczki „Iskry”, popełniając wiele błędów w obronie i przy nie najlepszej dyspozycji snajperek, zajęły ostatecznie czwarte miejsce, przegrywając mecz o trzecią pozycję z „Checzem” Gdynia w rzutach karnych. Także w lidze nie wiodło się najlepiej i sezon 1983 został zamknięty na czwartej pozycji. Słabsza postawa wynikała z odmłodzenia składu „Iskry”. Starsze, doświadczone zawodniczki przeszły do innych klubów, m.in. M. Gospodarczyk do KS „Zagłębianki” Dąbrowa Górnicza, we Francji występowała E. Szostak, w RFN E. Pałubiak [12].

Na początku 1984 roku piłkarki „Iskry” miały możliwość sprawdzić swoją dyspozycję w piątej już edycji HMP rozegranych w Krakowie. Zespół z Mierzyna zajął w nich piąte miejsce. Mistrzem Polski została „jedenastka” „Telpodu” Kraków. W rozgrywkach ligowych szło znacznie lepiej. Drużyna z dorobkiem 10 punktów po pierwszej rundzie uplasowała się na wysokiej trzeciej pozycji [5]. Dobrą dyspozycję dziewczęta mogły potwierdzić startując w IV Międzynarodowym Turnieju o Puchar Gryfa Pomorskiego. Mecze rozgrywano na boiskach województwa gorzowskiego i szczecińskiego. W imprezie triumfowały piłkarki „Czarnych” Sosnowiec, które w finałowym spotkaniu pokonały zespół „Iskry” Mierzyn 2 : 0 (0 : 0). Najskuteczniejszym strzelcem okazała się M. Gospodarczyk z „Zagłębianki” Dąbrowa Górnicza (6 goli); szczecińscy kibice pamiętali jednak pannę Małgorzatę jeszcze jako zawodniczkę miejscowego klubu [4]. Zakończenie sezonu 1984 na trzecim miejscu, za „Czarnymi” Sosnowiec i PaFaWag Wrocław, wydawało się dużym osiągnięciem drużyny, która została wcześniej zdekompletowana w rezultacie odejścia kilku zawodniczek do innych klubów oraz kontuzji (m.in. U. Franków). Brązowy medal dziewczęta wywalczyły w składzie: A. Adrianowska, Anna Bałdys (8 goli), Ewa Bednarek (5 goli), Marzena Duńczyk, Bożena Felska, Urszula Franków (5 goli), Stanisława Furtak, Ewa Kucharska (2 gole), K. Lubomska, Izabela Maczyńska, Łucja Mądrzejewska (1 gol), M. Nogaj, Iwona Piróg, Jolanta Podufalska, A. Rusiniak, T. Skoniecka, B. Smokowska, E. Sokołowska, E. Szostak, Henryka Szymańczyk (2 gole), Kazimiera Wąsak, Emilia Wnuk (7 goli), Bożena Ziemięwicz (1 gol).

Rosnąca popularność kobiecego futbolu spowodowała powstanie kolejnych żeńskich sekcji i klubów. Wydział Gier OZPN w Sosnowcu, który zajmował się rozgrywkami pań (PZPN nigdy wcześniej nie przejawiał zainteresowania żeńską odmianą soccera), postanowił utworzyć, obok pierwszej ósemki, II ligę piłki nożnej kobiet, którą zasilily nowo powstałe drużyny. Wśród licznych turniejów piłkarskich rozgrywanych w halach jeden, najważniejszy przyciągnął uwagę wszystkich kibiców interesujących się piłką kobiecą – VI HMP w Gorzowie Wielkopolskim 1985. Gospodarzem imprezy był powstały przed rokiem TKKF „Stilon”. Podopieczne trenera Jana Suwarego miały także zadebiutować w tym sezonie w rozgrywkach II ligi. Obyło się jednak bez niespodzianek i cały turniej wygrały bezapelacyjnie piłkarki „Czarnych” Sosnowiec, nie tracąc nawet jednej bramki... Zespół „Iskry” zajął siódmą, przedostatnią lokatę [10]. Wysokim poziomem sportowym wyróżnił się IV Międzynarodowy Turniej Piłki Nożnej Kobiet o Puchar Wyzwolenia Wrocławia 1985. Wzięły w nim udział, obok pol-

skiej czołówki, m.in. ACF Milan, „Turbine” Poczdam i „Slavia” Praga, która wygrała całe zawody. „Jedenastka” ze Szczecina zajęła V miejsce. Nie powiodło się także piłkarkom w tradycyjnym już V Międzynarodowym Turnieju o Puchar Gryfa Pomorskiego, choć w meczu o trzecie miejsce dziewczęta „Iskry” pokonały PaFaWag Wrocław 3 : 0. Zwycięzcą finału została drużyna „Hilleroea” Kopenhaga, która pokonała w rzutach karnych 4 : 3 „Czarnych” Sosnowiec [9].

Słabsza dyspozycja zawodniczek była pochodną licznych problemów, z którymi musiał się borykać klub. Brakowało bazy treningowej, młodzieżowego zaplecza pierwszej drużyny, sprzętu dla zawodniczek, pieniędzy na wyjazdy szkoleniowe, turnieje i mecze. Jedynym gwarantem istnienia zespołu były chęci i zapał zarówno trenera R. Lukstaedta, jak i dziewcząt, których przewinęło się przez sekcję w omawianym czasie około 200.

Miłym akcentem 1985 roku było za to formalne usankcjonowanie żeńskiego futbolu przez PZPN oraz rozpoczęcie edycji rozgrywek o Puchar Polski (PP). Wyjściem z kłopotów finansowych miało być rozgrywanie meczów ligowych „Iskry” w mniejszych miastach województwa, m.in. w Nowogardzie, gdzie istniało dużo większe zainteresowanie tym sportem ze strony kibiców i miejscowych organizacji. Można więc było liczyć na lepszą frekwencję i związaną z tym szansę na wpłynięcie do kasy klubu większej ilości pieniędzy. Ostatecznie piłkarki zajęły w I lidze, na osiem startujących zespołów, szóste miejsce, które gwarantowało utrzymanie się w ekstraklasie. Mistrzem kraju po raz czwarty została „jedenastka” „Czarnych” Sosnowiec, natomiast do I ligi awansował TKKF „Stilon” Gorzów [10].

Przygotowania do nowego sezonu 1986 zespół „Iskry” rozpoczął obozem kondycyjnym w Jezierzycach. Warunki nie były najlepsze, na miarę jednak finansowych możliwości klubu. Odmłodzona, całkiem amatorska i nie do końca zgrana drużyna nie zdołała nawiązać wyrównanej walki z pierwszoligowymi zespołami. I na koniec rozgrywek zmuszona została opuścić grono najlepszych zespołów w kraju. Mimo to trener kadry młodzieżowej Józef Drabicki powołał na zgrupowanie dwie szczecinianki: Annę Bałdys i Marzenę Janowską.

Do kolejnego sezonu zespół przygotowywał się pod nowym szyldem: TKKF „Iskra-Norma” Szczecin. Obok RSP „Iskra” sekcją zaopiekował się Zarząd Wojewódzki TKKF i Spółdzielnia Przeładunkowo-Transportowa, co uratowało drużynę przed rozwiązaniem. Pierwszym poważnym sprawdzianem był udział w rozgrywanych w Szczecinie eliminacjach (półfinały) do VIII HMP 1987. Zespół gospodarzy uplasował się na drugiej pozycji, gwarantując sobie

miejsce w turnieju finałowym. „Iskra-Norma” nie odegrała w nim większej roli, zajmując ósme, ostatnie miejsce. Halowym mistrzem Polski zostały piłkarki „Stilonu” Gorzów Wielkopolski [11]. W trakcie sezonu, w którym piłkarki spisywały się nadzwyczaj dobrze, przez cały czas przewodząc w grupie drugoligowców, nastąpiła zmiana trenera. Wieloletniego szkoleniowca R. Lukstaeda zastąpił na tym stanowisku Andrzej Ossowicz. Trenerem odnowy biologicznej został Zygmunt Wołyński [9]. Do końca trwania rozgrywek zespół nie dał sobie odebrać pierwszego miejsca, awansując do grona najlepszych „jedenastek” w Polsce.

Sezon 1988 nie był już tak pomyślny. Powrót do ekstraklasy trwał zaledwie rok. Podopieczne R. Lukstaeda, który ponownie został szkoleniowcem piłkarek, musiały opuścić pierwszoligowe boiska, zajmując ostatnie, dziesiąte miejsce. Głównym tego powodem był zupełny brak funduszy na prowadzenie działalności sportowej. Kilkakrotnie piłkarki w ogóle nie wyjechały na mecz, oddając punkty walkowerem. Mistrzem kraju został KS „Zagłębianka” Dąbrowa Górnicza. Druga liga była podzielona na trzy grupy, co świadczyło o rosnącej popularności tej dyscypliny sportu i możliwościach organizacyjnych. Wielkimi krokami zbliżały się jednak przemiany polityczne w kraju, które pociągnęły za sobą reorganizację w polskim sporcie i w konsekwencji pogorszenie sytuacji finansowej wielu klubów. Problemów nie uniknęły niestety zespoły kobiece. W 1989 roku nastąpiła też zmiana systemu rozgrywek z wiosna–jesień na jesień–wiosna. Normalny cykl mistrzostw został skrócony. Pierwszą ligę podzielono na dwie grupy, których mistrzynie miały się spotkać w meczu o pierwsze miejsce. Jesienią rozpoczęły się rozgrywki sezonu 1989/1990, w których drugoligowe szczecinianki brały udział pod skrzydłami ZW TKKF i Spółdzielni „Rekord” jako „TKKF-Rekord” Szczecin. Nie polepszyło to jednak sytuacji materialnej żeńskiego futbolu w Szczecinie. Ponadto szeregi piłkarek opuściły utalentowane zawodniczki. Do „Stilonu” Gorzów Wlkp. przeszły B. Smokowska i E. Wnuk. W roku 1990 wybrano także nowy zarząd klubu, który pracował w składzie: prezes – Zbigniew Wójcik, zastępca prezesa – R. Lukszaedt, sekretarz – U. Franków, skarbnik – Jan Puto, członek – Andrzej Dylewicz [4].

W sezonie 1990/1991 toczyły się rozgrywki tzw. ligi centralnej, która została podzielona na cztery grupy. Zespół „TKKF-Rekord” występował w grupie I, zajmując w niej ostatnie, czwarte miejsce i nie zakwalifikował się do turnieju finałowego. Pod koniec 1991 roku rozeszły się drogi twórcy kobiecego zespołu i klubu „TKKF-Rekord”, który kontynuował rozgrywki w II lidze. R. Lukstaedt zajął się tworzeniem nowej drużyny. Pracę rozpoczął od organizowania licznych turniejów

międzyszkolnych, podczas których wyławiał utalentowane dziewczęta. Znalazł także oparcie w Klubie Sportowym „Arkonia” Szczecin, który udostępnił szkoleniowcowi niezbędne zaplecze i obiekty sportowe. W ten sposób powstał nowy klub: „Roma Sport”, jego kierownikiem i trenerem został R. Lukstaedt. Drużynę zgłoszono do rozgrywek trampkarzy organizowanych przez Szczeciński OZPN. Wkrótce, w 1992 roku, klub został przekształcony w LKS „Roma” Szczecin. Prezesem zarządu i trenerem był R. Lukstaedt, sekretarzem – Konstanty Michałowski, drugim trenerem i jednocześnie członkiem zarządu – Dargosław Knera.

Pierwszym sukcesem drużyny było zdobycie trzeciego miejsc w MP Kadetek w Gdyni oraz w tradycyjnym turnieju Lady Cup w Berlinie w 1993 roku. Niecodziennym wydarzeniem na Pomorzu Zachodnim było spotkanie towarzyskie pomiędzy reprezentacją północnej Polski i Szwecji (okręg Umea). Mecz rozegrano 24 lipca 1993 roku na stadionie miejskim w Płotach. W pojedynku wystąpiły także szczecinianki: Magdalena Byzia, Ewa Filipek, Magdalena Frankowska, Ewa Karpienia, Agnieszka Leonowicz, Julita Werner i U. Franków, która tym spotkaniem zakończyła sportową karierę. Była reprezentantka kraju (1982–1985) została uhonorowana Złotą Odznaką OZPN. Mecz zakończył się zwycięstwem Polek 5 : 3 (3 : 0).

W międzyczasie borykający się z kłopotami finansowymi zespół „TKKF-Rekord” przestał istnieć i pięć czołowych piłkarek z tego klubu zasiłło zgłoszony do rozgrywek II ligi w sezonie 1993/1994 LZS „Roma” Szczecin. W przerwie zimowej szczecinianki zadebiutowały w XV HMP 1994 w Gorzowie Wlkp. Młodego zespołu nie było jednak stać na niespodziankę i ostatecznie zajął szóste miejsce. Niemniej w ligowych pojedynkach spisywał się dobrze i na zakończenie sezonu uplasował się na trzecim miejscu. Barw „Romy” w latach 1993–1994 broniły zawodniczki: Katarzyna Acewicz, Katarzyna Bekalarczyk, Magdalena Byzia, Ewa Filipek, Magdalena Frankowska, Anna Jurczyńska, Agnieszka Kacprzyńska, Ewa Karpienia, Agnieszka Leonowicz, Agnieszka Lewandowska, Bożena Maćkowiak, Halina Magdziarz, Agnieszka Maliszewska, Beata Michalak, Anna Nowak, B. Nowak, Iwona Nowakowska, Żaneta Puchacz, Magdalena Roszkowska, Anna Rudnik, Danuta Stochaj, Marzena Sulewska, Anna Szymul (wicemistrzyni świata na 400 m w kategorii pań z wadami kończyn górnych w 1994 r., trzykrotna medalistka – dwa medale srebrne i jeden brązowy – Paraolimpiady Sydney 2000), Ewa Śniegulska, Patrycja Tarka, Julita Werner i Joanna Wróblewska. W kwietniu A. Leonowicz została powołana do kadry Pol-

ski seniorek na dwumecz z Węgrami; w drugim spotkaniu zdobyła wyrównującą bramkę.

W październiku 1994 roku na boiskach Pomorza Zachodniego (w Chojnie i Płotach) zostały rozegrane dwa spotkania towarzyskie młodzieżowych reprezentacji Polski i Danii. Bardzo dobrze spisały się powołane do kadry zawodniczki ze Szczecina: M. Byzia (1 gol), I. Nowakowska, M. Roszkowska (1 gol), J. Wróblewska. 12 listopada 1994 roku na stadionie KS „Budowlani” w Szczecinie rozegrano mecz pomiędzy żeńskimi reprezentacjami Polski północnej i południowej. Do pierwszego zespołu powołano m.in. cztery zawodniczki „Romy”: A. Leonowicz, E. Karpień, J. Wagner i J. Wróblewską. Wygrała Polska północna 1 : 0 (0 : 0), a zwycięską bramkę strzeliła A. Leonowicz.

Sezon 1994/1995 dawał nadzieję szczecińskim kibicom na awans do ekstraklasy. Piłkarki „Romy” w rozgrywkach II ligi spisywały się bardzo dobrze. Zaprzepaściły jednak szansę w przegranych meczach barażowych z AZS AWF Wrocław i „Kolejarzem” Łódź. W sezonie 1995/1996 kadrę drugoligową zespołu stanowiły: Katarzyna Bekalarczyk, Magdalena Byzia, Monika Cała, Anna Ciemna, Katarzyna Charusta, Monika Cyba, Ewa Filipek, Agnieszka Leonowicz, Agnieszka Łuczak, Edyta Łukaszewicz, Bożena Maćkowiak, Justyna Magdziarz, Anna Nowak, Aleksandra Polewczak, Magdalena Roszkowska, Leonora Sikora, Jowita Szczur, Patrycja Tarka, Joanna Wróblewska. Trenerem zespołu był R. Lukstaedt.

Po sezonie A. Leonowicz zmieniła barwy klubowe, przechodząc do brązowego medalisty MP „Medyka” Konin. Natomiast z gry zrezygnowały M. Byzia i J. Wróblewska. Tak osłabionemu zespołowi trudno było walczyć po raz kolejny o awans do I ligi w sezonie 1996/1997. W XVIII Halowych (III Międzynarodowych) MP w piłce nożnej kobiet, Szczecin 1997, zawodniczki miejscowego klubu także nie były w stanie nawiązać walki z krajową czołówką, zajmując szóste miejsce. Mistrzem Polski został zespół „Czarni” Sosnowiec. Być może nieudana walka o miejsce w ekstraklasie, która była zresztą pochodną braków w kasie klubu, zła passa w meczach o PP, ale przede wszystkim względy ekonomiczne sprawiły, że w sezonie 1997/1998 trener R. Lukstaedt postanowił zgłosić zespół do niemieckiej regionalnej ligi kobiet (Landesliga) jako „Roma-Bautechnik”. Po wymówieniu piłkarkom boiska na obiekcie klubu „Budowlanych” zespół ze Szczecina rozgrywał mecze gościnnie na... stadionie KS „Błękitni” w Stargardzie Szczecińskim. Ale taka tułaczka była chlebem powszednim podopiecznych R. Lukstaedta. Zresztą drugą rundę zespół grał już na stadionie „Stali-Stocznia”

w Szczecinie. W pierwszym swoim meczu dziewczęta zremisowały w Schweringu z „Eintrachtem” 1 : 1 (0 : 1). Cały sezon można było uważać za korzystny w wykonaniu piłkarek „Romy”, które ukończyły ligowe zmagania na trzeciej pozycji na 12 startujących zespołów, choć w wielu wypadkach polska drużyna była traktowana nieco po macoszemu przez niemieckich działaczy.

Kolejny sezon 1998/1999 drużyna „Romy” zainaugurowała już w polskiej II lidze, znów znacznie odmłodzona. Doświadczone zawodniczki, m.in. E. Karpienia i J. Werner, odeszły do renomowanych klubów. Jako gospodarz szczeciński zespół zmuszony był rozgrywać mecze w Trzebieży nad Zalewem Szczecińskim, ponieważ żaden z klubów ze Szczecina nie chciał się zaopiekować żeńską drużyną. Rozgrywki grupowe (II grupa II ligi) LKS „Roma-Lebaski” zakończyła na pierwszym miejscu. Niestety, mecze barażowe rozwiąły marzenia o awansie do I ligi [7].

8 marca 2002 roku Zarząd ZZPN powołał Wydział Piłkarstwa Kobiecego w składzie: Jędrzej Bielecki, Ewa Kucharska, Roman Lukstaedt i Andrzej Ossowicz. Pełnomocnikiem Zarządu ds. tego wydziału został Jan Bednarek – prezes KOZPN w Koszalinie. 5 lutego 2003 roku pełnomocnikiem prezesa KOZPN ds. piłki nożnej kobiet został Ryszard Wątroba. W roku 2002 ZZ TKKF powołał z inicjatywy Urzędu Miejskiego w Szczecinie oraz społecznej inicjatywy – sekcję piłki nożnej kobiet. Pierwsze zawodniczki rekrutowały się głównie z miejskich gimnazjów, liceów oraz Instytutu Kultury Fizycznej Uniwersytetu Szczecińskiego, gdzie od 2001 roku przywrócono przedmiot kierunkowy piłka nożna kobiet. Pierwszymi szkoleniowcami byli Krzysztof Iwanow i Sławomir Fabisiak, a młoda drużyna w sezonie 2002/2003 występowała w ogólnopolskiej II lidze, stając się miejscowym konkurentem LKS „Romy-Lebaski”. Zastanawia fakt, że w warunkach niedofinansowania i ciągłych kłopotów kobiecego futbolu w Szczecinie postanowiono stworzyć kolejną drużynę, która raczej nie mogła liczyć na hojność potencjalnych sponsorów. Na nic się zdały szumne zapowiedzi i promocja tej dyscypliny w prasie i lokalnej telewizji. Przed sezonem 2004/2005 drużyna „Roma” Szczecin wycofała się z rozgrywek.

W styczniu 2005 roku zespół ZZ TKKF, biorący udział w rozgrywkach II ligi, przyjął nazwę „Gryf” Szczecin. Trenerem drużyny został Adam Kulbacki, absolwent IKF US. W sezonie 2007/2008 pierwszy zespół bierze udział w rozgrywkach I ligi, a rezerwy grają w II lidze.

W marcu 2005 roku Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Instytut Kultury Fizycznej US, wychodząc naprzeciw

wzrastającej popularności żeńskiego futbolu wśród studentek, powołują sekcję piłki nożnej, która na co dzień trenuje w hali sportowej przy ulicy Felczaka. W hali sportowej przy Instytucie Kultury Fizycznej US zorganizowano także ligę studentek IKF poszczególnych roczników, która cieszyła się olbrzymim zainteresowaniem.

Przed sezonem 2005/2006 powstał kolejny zespół żeńskiego soccera: Miejski Klub Sportowy „Olimpia” Szczecin. Opiekę nad młodymi piłkarkami, które rozpoczęły rozgrywki w II lidze grupy wielkopolskiej, objęli Przemysław Wróblewski (I trener) i Rafał Buryta (II trener), kierownikiem zespołu został Daniel Strzelecki. Skład Zarządu MKS „Olimpia” przedstawia się następująco: prezes – Piotr Dykiert, wiceprezesa – Maciej Buryta i Piotr Spunda, członek – Rafał Buryta [5]. Pierwszy oficjalny mecz o mistrzostwo II ligi „Olimpia” rozegrała na boisku Zachodniopomorskiego Centrum Edukacyjnego przy ul. Hożej z inną szczecińską drużyną TKKF „Gryf” Szczecin. Spotkanie to zgromadziło na trybunach ponad 200 kibiców i zakończyło się porażką gospodyń 0 : 2. „Olimpia” wystąpiła w składzie: Emilia Czapelska, Katarzyna Grocholska, Joanna i Ewa Haja, Alicja Kucharska, Magdalena Macoch, Marta i Monika Sobczyk, Aleksandra Styczyszyn, Joanna Turnik, Katarzyna Tuchewicz, Ada Dumicz, Małgorzata Kotowska, Magdalena Lachman, Kinga Matecka, Sandra Okrasa, Anna Opejda i Monika Szymanowicz. Po roku pracy w klubie trenuje około 70 zawodniczek. W związku z tym postanowiono założyć zespół rezerw (trenujący obok pierwszej drużyny) prowadzony przez Romana Darownego, a także grupy młodzieżowe. Zajęcia z najmłodszymi „Olimpijkami” prowadzą Maciej Spunda, Dariusz Jarosz oraz Tomasz Rachwański. Najważniejszym celem klubu jest rozpropagowanie piłki nożnej kobiet w Szczecinie. Dzięki współpracy z Instytutem Kultury Fizycznej US oraz wieloma szkołami Szczecina coraz więcej kobiet zaczyna kopać futbolówkę. Z klubem współpracują trenerzy znani nie tylko w województwie zachodniopomorskim czy w kraju, ale również na świecie. Trenerem koordynatorem został Eugeniusz Ksol (były trener „Pogoni” Szczecin, wystąpił z nią w Pucharze UEFA). Jest on obserwatorem większości spotkań i swą fachową wiedzą dzieli się z trenerami prowadzącymi. Trenerem konsultantem ds. przygotowania fizycznego jest Krzysztof Krupecki – znany w świecie szkoleniowiec wioślarzy, trener wielokrotnych mistrzów świata oraz ceniony w kraju teoretyk sportu. Treningi indywidualne z bramkarkami, oprócz pracującego na co dzień Michała Jarmułowicza, koordynuje Siergiej Szyrowski, trener bramkarzy (m.in. „Pogoni”, GKS Katowice, „Polonii” Warszawa).

Na murawy boisk Szczecina i Pomorza Zachodniego oprócz piłkarek wybiegały także... kobiety w roli sędzin. Pierwszą, w latach 1967–1971, była Urszula Działkiewicz, wówczas jeszcze „jedynaczka” w Kolegium Sędziów OZPN w Szczecinie. Kolejnymi były: Halina Kołubakowska (1970–1975), Jadwiga Piskorz (1971–1974), Krystyna Wasilewska-Varna (1970–1973), Jadwiga Mikulska (1974–1975) i Elżbieta Karpińska [6]. Obecnie grono sędzin województwa zachodniopomorskiego reprezentuje kilkanaście dziewcząt. Najbardziej wykwalifikowaną jest Beata Bumbul, asystentka sędziebla centralnego polskiej ligi kobiet i sędzia asystent III ligi. W sezonach 2004/2005 i 2005/2006 przy bocznych liniach czwartoligowych boisk sędziowały: Natalia Piłatowska, Kamila Żyłkowska, Katarzyna Stawowska. Na sezon 2006/2007 do B. Bumbul w charakterze asystentek sędziebla centralnego dołączyły Anna Soboń i K. Żyłkowska, natomiast jako sędziny główne Marta Ogórek i N. Piłatowska.

Pół wieku minęło od powstania pierwszego kobiecego zespołu piłki nożnej w Szczecinie. Dopiero jednak od 1979 roku rozpoczęto systematyczną, ciężką pracę na tym polu. Brak większego zainteresowania ze strony władz wojewódzkich i samorządowych, OZPN, a także klubów piłkarskich, które z przymrużeniem oka traktowały żeński futbol, sprawił, że po latach rozwoju przychodziły lata stagnacji i rozczarowań. Zespoły kobiece tułały się po różnych boiskach Szczecina i województwa, nie mogąc nigdzie pozostać na dłużej. Jednak nazwiska takich zawodniczek jak Anna Bałdys, Urszula Franków, Małgorzata Gospodarczyk, Małgorzata Guttmejer, Ewa Kucharska, Agnieszka Leonowicz, Eugenia Pałubiak, Anna Rudnik, Barbara Smokowska, Ewa Sokołowska, Ewa Szostak, Anna Szymul, Stefania Trybuch, Julita Werner, Emilia Wnuk i wiele innych na trwałe zapisały się w historii kobiecego futbolu w Szczecinie i w całej piłkarskiej Polsce.

Ostatnie lata pokazują, że w Szczecinie odradza się na wysokim poziomie kobieca piłka nożna. Pod patronatem Miejskiego Klubu Sportowego „Olimpia” Szczecin powstała w roku szkolnym 2006/2007 w gimnazjum w Zespole Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego pierwsza klasa sportowa o profilu piłka nożna dziewcząt. Otwarcie jej cieszyło się sporym zainteresowaniem. Naukę rozpoczęło 29 dziewczynek chcących doskonalić swoje umiejętności piłkarskie. Trenerami prowadzącymi zostali Przemysław Wróblewski i Rafał Buryta, na co dzień trenerzy „Olimpii”. Kolejna klasa liczyła 21 dziewcząt, a trenerami zostali Dariusz Jarosz i Maciej Spunda.

Działacze MKS „Olimpia” nawiązali współpracę z wieloma klubami z zachodniej granicy, dzięki czemu ich klub rozegrał sparringi i turnieje m.in. z Vierecker SV, Greisfaldem oraz mecz towarzyski z bardzo znaną i cenioną drużyną niemiecką „Unionem” Berlin.

Największym osiągnięciem „Olimpii” było powołanie w sezonie 2007/2008 wychowanki klubu do kadry Polski U-19 na eliminacje Mistrzostw Europy. Magdalena Hruzik zagrała we wszystkich trzech spotkaniach grupowych, wchodząc z ławki rezerwowych, a w swoim debiucie przeciwko reprezentacji Turcji strzeliła jedną z bramek (7 : 1 dla Polski). Drugi mecz Polki przegrały z Bułgarią 2 : 3, a w trzecim zremisowały z Austrią 1 : 1. Reprezentacja naszego kraju awansowała do drugiej rundy tych rozgrywek.

Klubem, który prowadzi żeńską sekcję piłki nożnej, jest Osiedlowy Klub Sportowy „Iskierka” Śmierdnica. Założycielem drużyny żeńskiej jest Romuald Biegasiewicz. Dziewczęta ze Śmierdnicy i okolic trenują i grają w jednym klubie z męskim zespołem klasy okręgowej – „Iskierka”. Ze względów finansowych zarząd zrezygnował jednak ze zgłoszenia zespołu do II ligi kobiet.

W latach 2005–2007 na terenie Szczecina odbyło się wiele turniejów halowych i na otwartych boiskach z udziałem kobiet. Instytut Kultury Fizycznej US wraz z „Olimpią” zorganizował turnieje świąteczne i noworoczne dla szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Do kalendarza imprez sportowych Szczecina wszedł międzynarodowy turniej PajoCup organizowany przez „Olimpię” z okazji Międzynarodowego Dnia Kobiet [5].

4. Podsumowanie

Już od samego początku rozwoju tej dyscypliny sportu w Szczecinie kobieca piłka nożna traktowana była po macoszemu i z przymrużeniem oka. I dlatego pierwsze próby w 1957 roku i w latach 1971–1973 okazały się krótkotrwałe. Na dłużej piłkarstwo kobiece zawitało do Szczecina za sprawą Romana Luks-taedta i z chwilą utworzenia w 1979 roku sekcji w LKS „Plon” Przecław. Obecne zespoły próbują nawiązać do historycznych sukcesów jej kontynuaterek, najlepszych klubów naszego regionu – „Iskry” Mierzyn i „Romy” Szczecin.

BIBLIOGRAFIA

Źródła archiwalne

- [1] Analiza działalności Szczecińskiego Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej po decentralizacji finansowej w latach 1969–1975. APS, Urząd Wojewódzki w Szczecinie, WKFSiT, sygn. 24.
- [2] Fabryczny Klub Sportowy „Orzeł”, od 1969 Zakładowy Klub Sportowy „Wiskord”, 1965–1976. APS, Urząd Miejski i Miejska Rada Narodowa w Szczecinie, sygn. 781.
- [3] Kronika Sekcji Piłki Nożnej LKS „Plon” Szczecin 1979–1981.
- [4] Kronika KS „Iskra” Szczecin 1982–1990.

Materiały drukowane

- [5] Buryta R., Stefanik R.: *Piłka nożna kobiet na Pomorzu Zachodnim w latach 1957–2006*. W: *Piłka nożna na Pomorzu Zachodnim w latach 1945–2006* (red. J. Eider). Szczecin 2006.
- [6] *50 lat szczecińskiej organizacji sędziowskiej piłki nożnej*. Szczecin 1996.
- [7] Stefanik R.: *Piłka nożna kobiet w Szczecinie w świetle prasy w latach 1957–2005*. W: *Z najnowszej historii kultury fizycznej w Polsce*, t. VII (red. L. Nowak). Gorzów Wlkp. 2006.

Prasa

- [8] Głos Szczeciński 1957–2007.
- [9] Kurier Szczeciński 1957–2007.
- [10] Przegląd Sportowy 1985.
- [11] Sport 1982–1987.
- [12] Sportowiec 1984.
- [13] Wiadomości Zachodnie nr 42 (17 X 1981).

WOMEN’S FOOTBALL IN SZCZECIN IN YEARS 1957–2007**Summary**

The publication presents the development of women’s football in Szczecin in the years 1957–2007. The early days of women’s football go back to June 1957 when a section of women’s football was established on the initiative of Marian Suchogórski and women athletes of SKS „Czarni” Szczecin. They played their first game on their pitch with „Kolejarz” Katowice. The visitors won 4 : 0.

In the years 1971–1973, Eugeniusz Różański, a well-known Szczecin coach, established a women's team at the TKKF „Mors”.

The dynamic development started in 1979. Roman Lukszaedt, coach of „Iskra” Mierzyn, reached for the highest success in the history of women's football: II place in the Polish Championships' 1982, and I place at Indoor Polish Championships' 1982.

Roman Lukszaedt established a new team in 1992 – „Roma Sport”. The club was transformed into LKS „Roma” Szczecin soon after.

Another women's football team was set up before the season 2005/2006. It was MKS „Olimpia” Szczecin. Aside from the TKKF „Gryf” Szczecin, „Olimpia” there is also another football team in the OKS „Iskierka” Śmierdnica Szczecin.

Translation: Ryszard Stefanik